

Omgevingsonderwijs in Ermelo

Docentenhandleiding

Vakgroep Geschiedenis

Juli 2012

Inleiding

Voor u ligt een lessenserie en docentenhandleiding die gaan over omgevingsonderwijs in Ermelo. Deze serie is gemaakt als schoolproject door Gerjob Aalbers, stagiair jaargang 2011/2012 op het Christelijk College Groevenbeek in opdracht van M. Bouwman.

Het doel van de lessenserie is om leerlingen uit de brugklas VMBO Basis en Kader bewust te maken van de regionale geschiedenis van Ermelo. Omdat voor deze leerlingen geschiedenis veelal een ver van hun bed show is, heeft deze lessenserie tot doel de geschiedenis dichterbij huis te halen. Het moet bij de leerlingen duidelijk worden dat op de plekken waar zij leven al heel lang mensen hebben gewoond.

De lessenserie bestaat uit drie onderwerpen, respectievelijk de prehistorie, Romeinse tijd en de middeleeuwen. Deze drie onderwerpen worden na elkaar behandeld. Bij elk onderwerp wordt eerst een gedeelte 'algemene' geschiedenis behandeld zodat leerlingen weten wat er zich ongeveer in Nederland of Europa afspeelde. Daarna wordt er ingezoomd op Ermelo en omstreken. Op die manier worden leerlingen zich bewust van wat er allemaal in hun omgeving is gebeurd.

In de serie zijn enkele reproductie- en inzichtvragen opgenomen. Omdat de doelgroep leerlingen van VMBO basis en kader zijn, zijn er ook enkel actieve opdrachten opgenomen, waarbij leerlingen zelf op onderzoek uit gaan. Grote rol hierbij speelt ook museum *Het Pakhuis* in Ermelo. Dit wordt verder in deze docentenhandleiding uitgelegd. Elk onderwerp wordt afzonderlijk behandeld, en daar staat alles bij van wat u moet weten om deze lessenserie goed te kunnen geven.

Prehistorie in Ermelo?!

Het dorp Ermelo. Het klinkt je waarschijnlijk bekend in de oren. Misschien woon je er, of ben je er zelfs geboren. In ieder geval zit je er op school. Je ouders doen er de boodschappen, je gaat naar de kapper, je zit op de sportclub of muziekschool. Maar wist je dat op al die plekken waar je nu komt, er honderden tot duizenden jaren geleden ook mensen woonden?

Omgevingsonderwijs in Ermelo – de prehistorie

De lessenserie start met het onderwerp prehistorie. Er wordt van uit gegaan dat leerlingen al enige kennis hebben opgedaan over dit onderwerp, net als de andere twee onderwerpen. Wel wordt er kort bij essentiële aspecten van de prehistorie stilgestaan, om als het ware het geheugen van de leerling weer op te frissen.

Er worden vrij moeilijke begrippen behandeld bij de prehistorie. Begrippen als *gebruiksvoorwerpen*, *historie*, *prehistorie*, *bronnen*, *jagers-verzamelaars* passeren de revue. Het kan zijn dat u als docent wat langer stil moet staan bij deze begrippen, en ze weer even goed moet uitleggen. Wel is het dat als de leerling de leerstof goed leest, de opdrachten kan maken.

Enkele opmerkingen bij vragen:

- Handig om bij stil te staan is vraag 4. Vraag 4 kent een afbeelding van een boerengemeenschap. Daarin staan zes cijfers, en leerlingen moeten benoemen wat ze daar zien. Het kan zijn dat leerlingen dit niet duidelijk kunnen zien. U heeft een digitale versie van de lessenserie, u zou dus de afbeelding kunnen projecteren op uw smartboard, dan is het voor leerlingen duidelijker.
- Vraag vijf heeft het over een mysterie opdracht. Deze mysterie staat achterin te vinden, bij de extra opdrachten. Het is van belang dat de leerlingen het vel in stukjes knippen, en vervolgens de mysterie gaan oplossen. U moet mogelijk de aandacht er op vestigen dat ze vooraf het vel in stukjes knippen, voordat ze de opdracht hebben gelezen, omdat ze anders het antwoord al weten.

Omgevingsonderwijs in Ermelo – de Romeinen

Bij het onderwerp van de Romeinen wordt er opnieuw van uit gegaan dat leerlingen het een en ander al weten van deze tijd. Wellicht moet u dus voor enige begrippen wat meer tijd nemen omdat er in de serie minder aandacht aan wordt gegeven.

Wederom zijn er enkele opmerkingen bij dit deel:

- Vraag 1 heeft het over een bron van het marskamp, dat is de afbeelding op de vorige pagina.
- Vraag 2 heeft het over een stukje film over de Bataafse Opstand. Dat is het volgende filmpje: <http://player.omroep.nl/?afid=6821284> en geldt tot 10:40. Het is een vrij moeilijk filmpje, het is dus aan te raden om zo nu en dan het filmpje te pauzeren en zelf wat tekst en uitleg te geven. De leerstof 'Bataafse Opstand' gaat over dit filmpje. Ook moeten leerlingen een tekening maken over een shot uit dit filmpje. Handig om hier nog extra de aandacht op te leggen. U moet zelf voor het papier zorgen.

Omgevingsonderwijs in Ermelo – de middeleeuwen

Ook bij dit onderwerp de kanttekening dat er af en toe snel door de onderwerpen heen wordt gegaan. U kunt mogelijk vragen van leerlingen krijgen, neem daar dan extra tijd voor.

Opnieuw enkele opmerkingen:

- Vraag 2 gaat over de tijdvakken. Wellicht moet u de tien tijdvakken nog of opnieuw uitleggen. De tijdvakken staan op de pagina bovenaan afgebeeld.
- Vraag 8 verwijst naar de opdracht feodaliteit. Dat is de extra opdracht die achterin het werkboek te vinden is op bladzijde 21. Daarin is een afbeelding te vinden van Nederland, en de leerlingen krijgen de opdracht om een oplossing te vinden voor het probleem dat ze het land niet in hun eentje kunnen regeren. De bedoeling is dat leerlingen zelf de feodaliteit uitvinden. Dat ze het land verdelen onder familie en vrienden, en dat die in hun naam regeert. Het kan zijn dat deze opdracht extra uitleg vraagt.

Omgevingsonderwijs in Ermelo – museum Het Pakhuis

Een grote rol in de lessenserie speelt het museum *Het Pakhuis*. Dit museum is een centrum voor erfgoed, cultuur & milieu. Zij hebben een collectie historische attributen die voor een groot deel uit de omgeving van Ermelo komen. Met het museum is ook contact gelegd bij het maken van deze lessenserie.

De bedoeling is dat tijdens de lessenserie het museum bezocht wordt. Er staan voor nu twee onderdelen op de planning waarbij contact is met het museum.

1. Het eerste deel is dat er een collectie historische attributen vanuit het museum uw klas in mag. Deze attributen zijn belangrijk voor de extra opdracht *expert worden en presenteren in het museum*. Het eerste wat de leerling moet doen nadat hij (een foto van) het product heeft ontvangen is uit zoeken om wat voor product het gaat. Hij moet hem kunnen plaatsen in de tijd, en kunnen vertellen wat het is. Vervolgens zal de leerling de foto op de juiste plek op de tijdlijn (komt elders in deze docentenhandleiding aan bod) plaatsen. Zo wordt er een enorme tijdlijn gemaakt in de klas en krijgen leerlingen tijdsbesef. U moet zelf wel contact met het museum leggen om deze producten te krijgen. De tijdlijn heeft u digitaal ontvangen, deze kunt u bevestigen aan een lijntje.

Deze opdracht gaat verder in de vorm dat de leerling zijn product gaat uitwerken. Hij moet enkele vragen behandelen, en een verslag van minimaal twee pagina's maken. Hier mogen plaatjes bijzitten. Tenslotte zal de leerling zijn product gaan presenteren aan een groepje leerlingen en is op die manier expert geworden van zijn product. De andere leerlingen zullen hem beoordelen via het schema dat hieronder wordt weergegeven. U kunt overwegen dat leerlingen ook beoordeeld worden op hoe zij leerlingen beoordelen.

2. Het tweede deel van de opdracht is de zogenaamde archeologiebak. Dit is een bak waarin leerlingen zelf archeoloog kunnen worden, en enkele dingen zullen opgraven. Hierbij speelt samenwerking een grote rol. Hier zullen de leerlingen zelf snel achter komen.

Het is de bedoeling dat leerlingen zullen rouleren in groepjes door het museum.

Er zijn meer mogelijkheden in het museum, wat u extra zou kunnen afspreken met de medewerkers. De gegevens van hen staan hieronder.

Gegevens van Het Pakhuis

Museum Het Pakhuis
Molenaarsplein 24
3851 MZ Ermelo
0341 760 777
www.hetpakhuisermelo.nl

Directrice:
A.L.D. Wijnacker
0341 760 777
wijnacker@hetpakhuisermelo.nl

Collectiebeheerder:
mw. Overkamp
0341 760 777
overkamp@hetpakhuisermelo.nl

Beoordelingsschema presentatie

Dit schema staat niet in het werkboek van de leerling. Bespreek dit schema klassikaal, en zorg ervoor dat dit schema geprint is voordat er naar het museum wordt gegaan.

Naam presentator:

Naam beoordelaar:

Aandachtspunt	Score	Toelichting
Doet de presentator de presentatie uit zijn hoofd?	1-2-3-4-5	
Praat de presentator in eigen woorden?	1-2-3-4-5	
Wat vind je van de informatie die de presentator geeft?	1-2-3-4-5	
Heeft de presentator een mening over zijn product?	1-2-3-4-5	
Heb je er zelf wat van van geleerd?	1-2-3-4-5	

Beoordeling van de lessenserie

Aan het einde van de lessenserie zullen de leerlingen een cijfer ontvangen voor hun product. Hieronder staat een schema die u kunt gebruiken, dit is zeker niet verplicht. U bent vrij om te beoordelen zoals u dat wilt.

Opdrachten werkboek	30 punten
Canon Opdracht	15 punten
Opdracht expert worden en presenteren in het museum	
a) Verslag	25 punten
b) Presentatie	25 punten
Opdracht Feodaliteit	5 punten
<hr/>	
Totaal	100 punten

Planning van de lessenserie

Deze planning staat niet helemaal vast in uitgewerkte verslagen. Omdat elke docent op een andere manier werkt is die daar vrij in. Dit zijn de richtlijnen voor de lessen.

Les 1

Deze les moeten de volgende punten gerealiseerd worden

- Uitleggen wat er van de leerlingen wordt verwacht bij dit project en waarom dit project wordt gehouden
 - a) het werkboek behandelen
 - b) expertopdracht en museumbezoek uitleggen
 - c) de planning van het project geven
- Start met de prehistorie
 - a) stof uit leggen
 - b) mysterieopdracht

Les 2

Deze les moeten de volgende punten gerealiseerd worden

- Eventuele achterstand van prehistorie inhalen
- Uitleg over de Romeinen
 - a) Bataafse Opstand
 - b) Romeinen in Nederland
 - c) Marskamp, dagmars
- Film van de Bataafse Opstand
- Opdrachten maken en start tekening

Les 3

Deze les moeten de volgende punten gerealiseerd worden

- Een ophaal lesje, de achterstand kan worden ingehaald
- Tekening maken van de Bataafse Opstand
- De canon opdracht uitleggen en groepen maken om de opdracht te maken
- Aan de slag met de canonopdracht

Les 4

- Verder gaan met de canonopdracht, die moet deze les af.

Les 5

- Een les over de middeleeuwen
- Extra opdracht over feodaliteit

Les 6

- Start van de opdracht voor museumbezoek. Deze wordt uitgelegd en kinderen gaan hier individueel mee aan de slag
- Kunnen eventueel achterstand inhalen

Les 7

- Aan de slag met de expertopdracht

Les 8

- Museumbezoek. De presentaties worden gegeven en de leerlingen gaan in de archeologie bak. Dit kost meer dan een uur, dus zijn er twee uren voor uitgegeven.

Les 9

- Museumbezoek. De presentaties worden gegeven en de leerlingen gaan in de archeologie bak. Dit kost meer dan een uur, dus zijn er twee uren voor uitgegeven.

Les 10

- Afronding van het project, leerlingen kunnen hun opdrachten afmaken